

Utenriksanalyse **Thailands demokratiske dilemma**

STEIN TØNNESSON Historiker og fredsforsker. Direktør ved Institutt for fredsforskning (Prio). Interesseområder: fred (i både snever og utvidet forstand), Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror». stein@prio.no

Thailands demokrater står mellom folkevalgt korrupsjon og kongetro reaksjon.

Det skulle bli så bra. Så ble det faktisk skitt. I 1992 strømmet folk ut i Bangkoks gater for å gjøre slutt på militærdiktaturet én gang for alle. I de seksti årene som var gått siden Kongen av Siam ble fratatt mye av sin makt i et militærkupp, hadde Thailand opplevd gjentatt vekslings mellom demokrati og diktatur.

Stadig nye generasjoner av generaler gjorde militærkupp – og ga fra seg makten igjen etter

noen år. Og stadig nye sivile politikere mislyktes med å skape et stabilt og renslig styre og mistet makten i militærkupp. I 1992, da den kalde krigen var over og freden var på vei i nabolandet Kambodsja, var tiden kommet for å grunnfeste demokratiet.

Nær 200 demonstranter måtte bøte med livet før militærregimet falt. Demokratiske politikere ledet arbeidet med å innføre en ny, demokratisk grunnlov, og det ble dannet en koalisjonsregjering. Men alt i 1995 ble valget på ny nasjonalforsamling ødelagt av stemmekjøp på landsbygda. Pengefolk kom til makten, og

korrupsjonen økte.

Asiakrisen i 1997 ga et nytt maktskifte. Blanke ark og fargestifter til. En ny grunnlov ble vedtatt, enda mer demokratisk enn før. Gleden ble kort. I 2001 var det milliardæren Thaksin Shinawatra som sveipet med seg landsbygdas stemmer og vant en knusende seier ved urnene. De demokratiske idealistenes nye grunnlov hadde ført en folkefører til makten.

Thaksin styrte egensindig og med hard hånd – uten å miste sin popularitet på bygdene. Fra 2004 ga han hæren ordre om omfattende vold i sør mot opp-

rørere i de muslimske naboprovinsene til Malaysia. I 2005 og 2006 vant han to valg til, selv om Kongen og Bangkok og sør-muslimene var mot ham.

Etter valget i 2006 trakk Thaksin seg tilbake, trolig etter kritikk fra Kongen, og overlot roret til en av sine støttespillere. I september hadde generalene fått nok og gjennomførte Thailands 18. militærkupp. Thaksin flyktet til England, der han kjøpte seg opp i fotballklubben Manchester City.

Militærregjeringen lot utarbeide en ny, konservativ grunnlov, som ble vedtatt med knapt flertall i en

folkeavstemning. Prinsippet om allmenn stemmerett ble beholdt. Da så valget ble avholdt i desember 2007, kom Thaksins folk igjen til makten, mens Thaksin selv forble i London.

I år har to av Thaksins folk avløst hverandre som statsministere, mens middelklassen har demonstrert mot regjeringen i gatene. Noen av dem ber hæren gripe inn igjen. Nylig dømte dessuten Høyesterett Thaksin til to års fengsel for korrupsjon (i 2001 var han blitt frikjent med åtte mot sju stemmer).

Politiet har slått hardt ned på demonstrantene nå i høst, selv om de får støtte fra så vel hoffet

Massiv støtte: 30 000 støttespillere for Thaksin Shinawatra demonstrerte i Bangkok 1. november. FOTO: SCANPIX

som hæren. I mellomtiden har Thailand rotet seg inn i en militær grensekonflikt med Kambodsja.

Konflikten pågår mens Thailand sitter med formannskapet i den

sørøstasiatiske samarbeidsorganisasjonen ASEAN. Det årlige toppmøtet, som skal holdes 15-18. desember, er blitt flyttet fra Bangkok til Chiang Mai i nord for å sikre ro og orden.

Denne uken nektet Storbritannia Thaksin visum. Han reiser fra land til land. Hvis noen utviser ham til Thailand for å sone fengselsdommen, kan det utløse krig mellom hær og politi. Hæren er mot Thaksin mens de fleste politistyrker er trofaste støttespillere.

Hva kan Thailands demokrater gjøre? For å få slutt på Thaksins korrupsjon er det fristende å slutte seg til de kongetro i Bangkok

med deres forakt for bygdens «stemmekveg», men sanne demokrater insisterer selvsagt på at folkets valg må respekteres. Demokratene står mellom barken og veden. De kan håpe at resten av landet tar etter det moderne Bangkok, der ti prosent av thaiene bor.

Da kan flere partier konkurrere om støtte, uten for mye kjøp og salg av stemmer. Slik kan demokratiet gradvis begynne å fungere. Men på kort sikt vil trolig ethvert valg føre folk til makten som i sin tur setter demokratiet i fare. Thailand sitter fast i en ond sirkel.

Og nå banker en ny økonomisk krise på døren.